Datum: 19 mei 2025
Onderwerp: Economisch toekomstbeeld bedrijventerreinen West-Brabant

Economisch toekomstbeeld West-Brabant

In dit stuk wordt het economisch toekomstbeeld van de 16 West-Brabantse gemeenten uiteen gezet. Dit toekomstbeeld is onderdeel van de nieuw op te stellen programmeringsafspraken bedrijventerreinen. Deze afspraken bestaan grofweg uit twee opeenvolgende onderdelen: (1) het opstellen van een economisch toekomstbeeld en (2) het maken van programmeringsafspraken per subregio.

Het toekomstbeeld is opgebouwd vanuit de recent vastgestelde stukken met ruimtelijke uitwerking: de Ontwikkelstrategie SRBT (Baronie) en de RIA WBW (West-Brabant West). Op basis hiervan worden de onderscheidende kwaliteiten per – maar ook de overlap tussen – subregio zichtbaar.

Vanwege de omgang met grootschalige bedrijvigheid (logistiek en productie) kiezen we ervoor om één toekomstbeeld voor West-Brabant op te stellen. Grote bedrijven – zoals recyclers, maak- en procesindustrie, of bedrijven actief in de energie- en duurzaamheidssector – maken hun locatiekeuze op bovenregionaal niveau, zelfs richting Zuid-Holland, Zeeland en Midden-Brabant. Het traject Powerport Moerdijk toont dat op dit moment concreet aan. Om een goede verdeling van dit soort grootschalige bedrijvigheid te maken – in verbinding tussen Baronie en de Stedelijke Regio West-Brabant– kiezen we ervoor om met één toekomstbeeld voor West-Brabant te werken.

Duidelijk economisch toekomstbeeld als hoeksteen voor programmering

Het tweede onderdeel van de programmeringsafspraken is de daadwerkelijke programmering van de toekomstige ruimtevraag vanuit de diverse werkmilieus binnen West-Brabant t/m 2040. Dit gaat over het toekennen van hectares naar locatie en het soort terrein. Ook is bij deze afspraken ruimte voor inhoudelijke afwegingen, zoals de omgang met bestaande bedrijventerreinen en het versterken van collectiviteit. De inhoudelijke programmeringsafspraken van het reguliere werkmilieu vinden op het niveau van de subregio's plaats, de grootschalige programmeringsafspraken vinden plaats op het West-Brabantse schaalniveau.

Door het bepalen van een (West-Brabants) economisch toekomstbeeld, is het mogelijk de programmeringsfase in te gaan én tegelijkertijd te kunnen filteren op het type (grootschalige) ruimtevragers dat in de toekomst welkom is in West-Brabant. Welke ruimtevragers zijn direct- of indirect gekoppeld aan ons economisch profiel en economische speerpunten en willen we dus ruimte kunnen bieden? Maar tegelijkertijd: welke grootschalige ruimtevragers zijn juist footloose en dus niet meer passend in West-Brabant?

De provincie Noord-Brabant is van mening dat niet alle grootschalige logistiek gefaciliteerd hoeft te worden maar dat er wel ruimte moet worden gemaakt voor de logistiek die regionaal gebonden is en de nieuwe economie faciliteert.

Vertaling economisch toekomstbeeld naar programmering

Het economisch toekomstbeeld is een belangrijke bouwsteen voor de uiteindelijk op te stellen programmeringsafspraken. Binnen het totaalpakket van de regionale afspraken wordt onderscheid gemaakt – op basis van de werkmilieus vanuit de provinciale prognose – tussen de programmering voor reguliere / gemengd stedelijke bedrijvigheid en grootschalige bedrijvigheid.

Tabel 1: Ruimtevraag West-Brabant naar werkmilieu (periode 2025 t/m 2040)

Werkmilieu	EIB Laag	EIB Hoog
Campus/innovatiedistrict	5	9
Gemengd stedelijk	7	18
Regulier	45	81
Grootschalige productie (vanaf 1 hectare kavel)	28	49
Grootschalige distributie (vanaf 3 hectare kavel)	138	218
Totaal	**224**	**375**

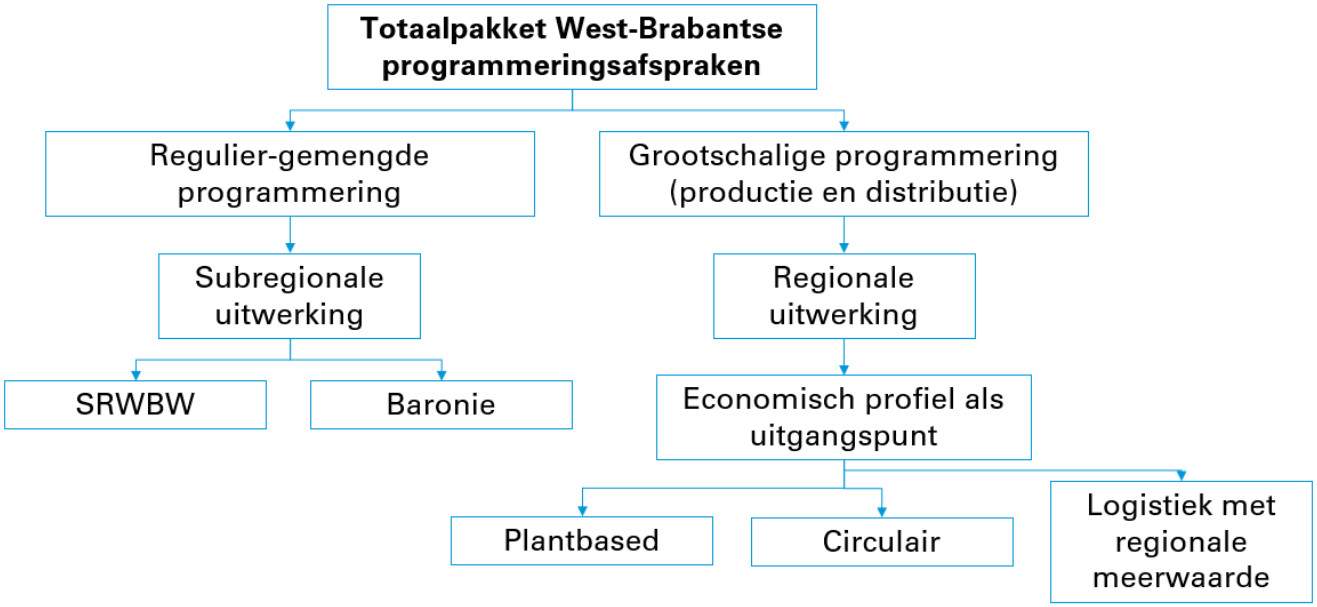
Bron: Provinciale behoefteprognose bedrijventerreinen. Stec Groep, 2022

Het economisch toekomstbeeld heeft met name uitwerking op de grootschalige werkmilieus (grootschalige productie en distributie). Vanwege de omvang en het schaalniveau van locatiekeuze van deze bedrijven wordt de programmering van deze twee werkmilieus op het West-Brabants schaalniveau gedaan (en dus niet op subregionaal niveau).

Het is niet wenselijk dat deze grootschalige ruimtevraag zomaar overal kan landen. Voor grootschalige logistiek is de provinciale **instructieregel in de omgevingsverordening** leidend wat betreft locaties waar plaats wordt geboden. Maar ook voor grootschalige productiebedrijven geldt dat deze bij voorkeur gefaciliteerd worden op goed (multimodaal) ontsloten locaties waar hindergevende bedrijvigheid ook mogelijk is. Kortom: niet iedere gemeente kan en moet in deze regionale vraag voorzien.

De ruimtevraag voor het reguliere / gemengd-stedelijke werkmilieu is vaak kleinschaliger van aard, is meer lokaal gebonden en is een ruimtevrager die in alle West-Brabantse gemeenten van belang is. Deze uitwerking zal dan ook op subregionaal niveau (SRWBW en de Baronie) plaatsvinden. Zie hiervoor ook de uitwerking van het reguliere mkb op pagina 12.

Figuur 1: Stroomschema programmering op (sub)regionaal niveau

Werkwijze en opbouw economisch toekomstbeeld West-Brabant

In dit hoofdstuk wordt het economisch toekomstbeeld van West-Brabant uiteengezet. Waar mogelijk wordt onderscheid gemaakt naar de subregio's De Baronie en de stedelijke regio West-Brabant.

Dit economisch toekomstbeeld bouwt voort op bestaande stukken en ingezette koers. De Regionale Investeringsagenda (RIA) van de stedelijke regio West-Brabant' en de 'Ontwikkelstrategie' van de Stedelijke Regio Breda-Tilburg staan centraal in het toekomstbeeld. Waar nodig wordt het toekomstbeeld aangevuld en aangescherpt, rekening houdend met nieuwe (ruimtelijke) uitdagingen zoals de toekomstige ontwikkeling van de Powerport.

Toekomstbeeld opgebouwd uit bestaande stukken

Twee regionale toekomstbeelden als uitgangspositie

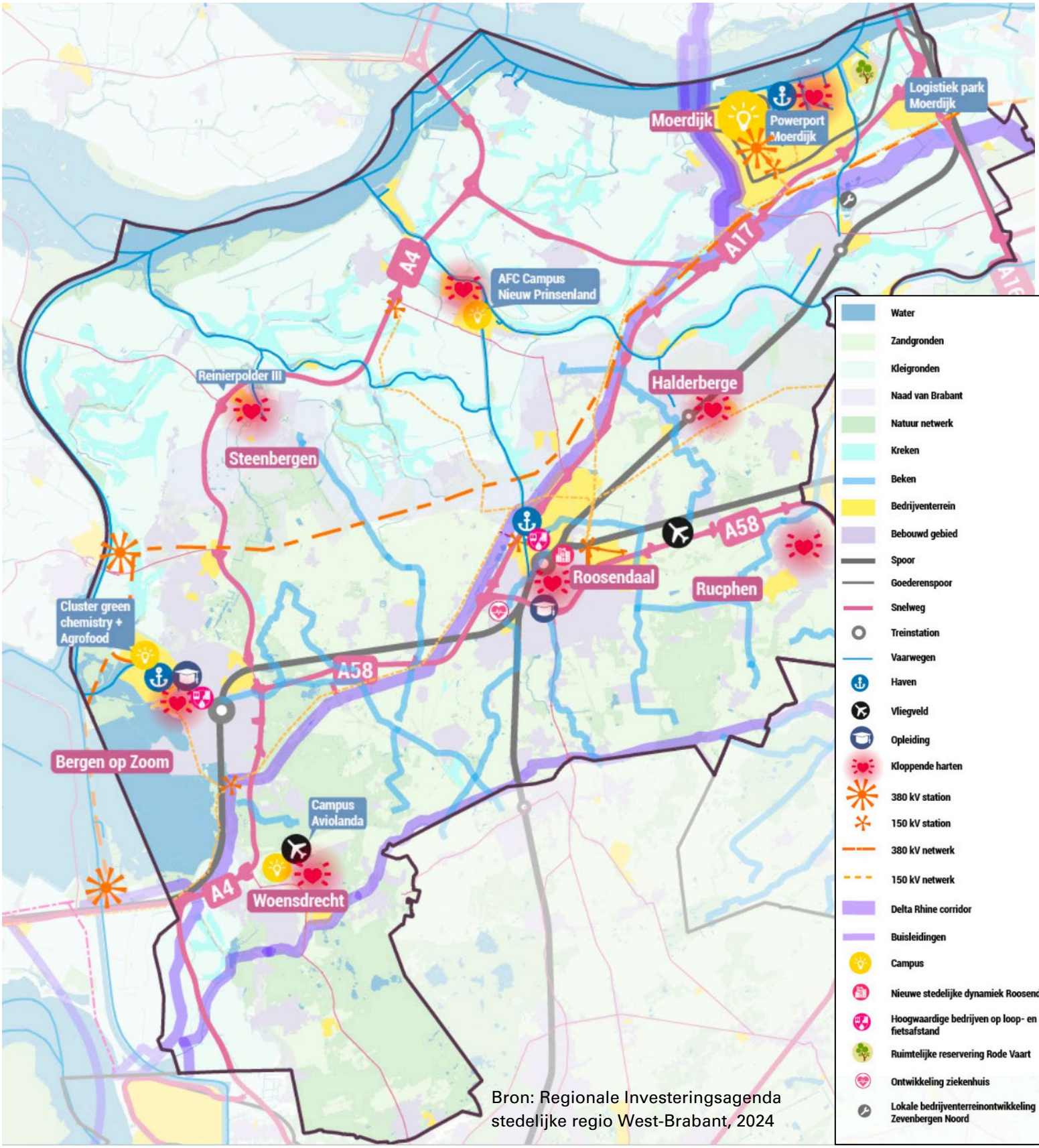
De subregionale toekomstbeelden (1) 'Regionale Investeringsagenda (RIA) stedelijke regio West-Brabant' en (2) de 'Ontwikkelstrategie SRBT' zijn de hoekstenen voor het overkoepelende West-Brabantse economische toekomstbeeld. Hieronder wordt vanuit beide stukken de belangrijkste economische koers besproken.

1. 'Kloppende harten' in de stedelijke regio West-Brabant

In de Regionale Investeringsagenda (RIA) stedelijke regio West-Brabant staan de economische sectoren agrifood, groene chemie (biobased economy), duurzame logistiek, circulaire economie, luchtvaartmaintenance en energie centraal.

In Roosendaal, Bergen op Zoom, Moerdijk, Steenbergen en Woensdrecht wordt in de stedelijke regio West-Brabant ingezet op de (door)ontwikkeling van stevige 'kloppende harten' met bijbehorende Human Capital agenda. De logistieke sector speelt ook een belangrijke rol, waarbij toegevoegde waarde en synergie met de regionale (speerpunt)sectoren sleutelwoorden zijn.

Figuur 2: Toekomstperspectief economie stedelijke regio West-Brabant[1]

Bron: Regionale Investeringsagenda stedelijke regio West-Brabant, 2024

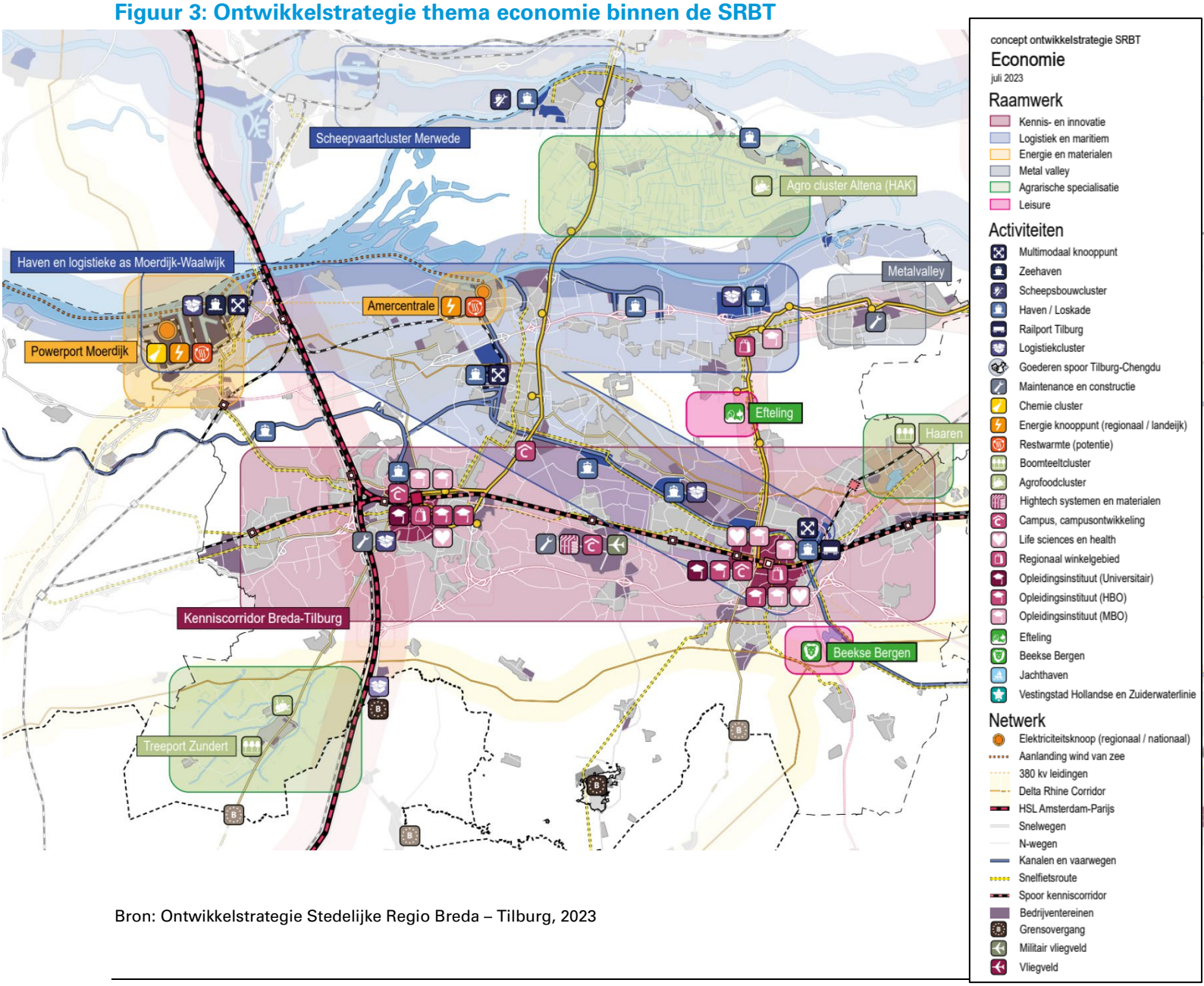
[1] Leisure is een belangrijke sector binnen zowel de SRBT als de stedelijke regio West-Brabant West. Deze sector kent echter geen ruimtelijke uitwerking op de bedrijventerreinen en blijft daarom ook buiten beschouwing in de bedrijventerreinenprogrammering en daarbij horend economisch toekomstbeeld.

2. 'Drie pieken' als leidende positie binnen economisch profiel SRBT

Voor de Stedelijke Regio Breda-Tilburg (SRBT; opgebouwd uit deel Baronie en deel Hart van Brabant) staan de sectoren 'voedingsindustrie, circulaire en duurzame economie, maak- en procesindustrie, logistiek en groothandel, toegepaste technologie en leisure[2]' centraal. Deze 'economische pieken' staan centraal in een 'berglandschap': een brede basis van lokaal gewortelde grote, middelgrote en kleine bedrijven, met een aantal unieke bedrijven en bedrijfssectoren als de bergpieken in dit berglandschap.

Van dit totaalbeeld zijn met name voedingsindustrie, circulaire en duurzame economie (o.a. gezien havengebieden), toegepaste technologie (Breda) en maak- en procesindustrie prominent vertegenwoordigd in het Baronie-deel.

Figuur 3: Ontwikkelstrategie thema economie binnen de SRBT

Bron: Ontwikkelstrategie Stedelijke Regio Breda – Tilburg, 2023

[2] Leisure is een belangrijke sector binnen zowel de SRBT als de stedelijke regio West-Brabant West. Deze sector kent echter geen ruimtelijke uitwerking op de bedrijventerreinen en blijft daarom ook buiten beschouwing in de bedrijventerreinenprogrammering en daarbij horend economisch toekomstbeeld.

EBWB, RWB, Midpoint Brabant en REWIN als regionale aanjagers in Triple Helix-verband

De beide Stedelijke Regio's gaan over de thema's met ruimtelijke uitwerking, in lijn met het Daily Urban System. Deze taken zijn overgedragen vanuit de RWB. Partijen zoals de RWB, EBWB, Rewin en Midpoint Brabant zijn er voor het aanjagen van de nieuwe economie in Triple Helix verband, en hebben daarmee niet direct een ruimtelijke uitwerking.

De EBWB-agenda is de triple-helix agenda en de RWB-agenda betreft de agenda voor de overheid in de triple-helix. REWIN staat aan de lat voor het aanjagen van de triple-helix richting de nieuwe economie. Het huidig economisch programma van de EBWB bestaat uit vier programma's: Plantbased, Circulair, Startup en Innovatief Ondernemen. Aan de andere kant richt Midpoint Brabant (onderdeel Hart van Brabant) zich op de thema's duurzame economie, digitalisering, talentontwikkeling en gezondheid.

Gemene deler in beide stukken: innovatieve circulaire en plantbased regio

'Kloppende harten' en 'economische pieken' kennen veel overlap

De ontwikkelstrategie van de SRBT en de RIA van de stedelijke regio West-Brabant doen beide een uitspraak over de economisch sterke sectoren en speerpunten. Hoewel het opzichzelfstaande stukken zijn, zijn er veel raakvlakken.

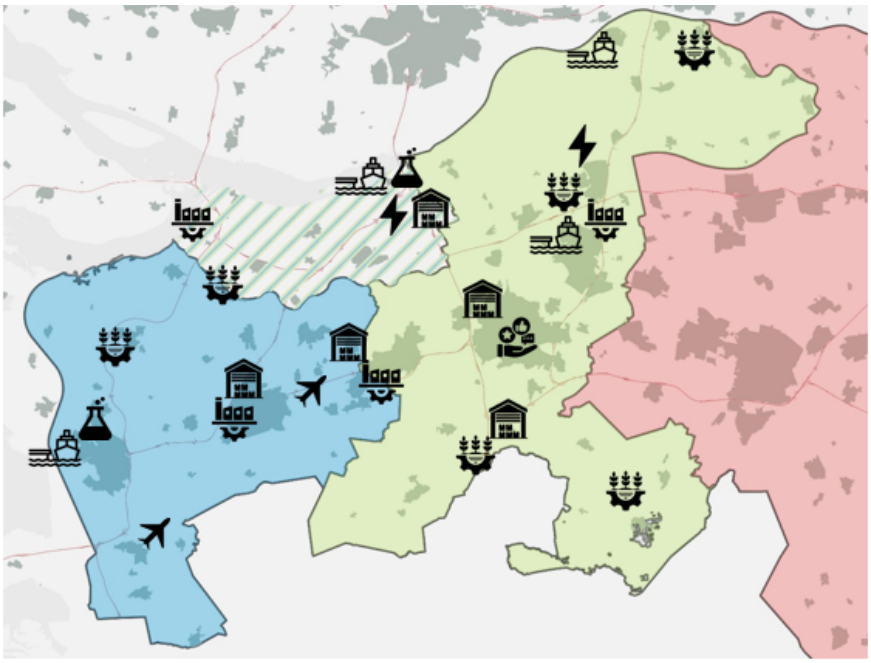
De Baronie en de Stedelijke Regio West-Brabant vinden elkaar op de thema's (1) **plantbased** (met aansluitend 'agrifood en groene chemie' bij Kloppende Harten en het thema voedingsindustrie bij Hart van Brabant) en (2) **circulaire bedrijvigheid** (met een belangrijke rol voor de waterontsloten terreinen) loopt als rode draad door beide stukken heen. Ook (3) ruimte voor het **reguliere mkb** binnen West-Brabant is cruciaal. De economische slagkracht is immers vooral afkomstig vanuit het reguliere bedrijfsleven. Het mkb is uiteraard aanwezig in alle gemeenten en niet specifiek aan te wijzen als 'hotspot' op het kaartbeeld. Tot slot is (4) **logistiek met regionale meerwaarde** een sector die in beide subregio's een belangrijke rol speelt voor zowel de transitieagenda, het reguliere bedrijvigheid maar bijvoorbeeld ook de inwoners.

Hierbij is West-Brabant economisch gezien niet naar binnen gericht, maar kent juist veel interactie met omliggende regio's. Ook wordt rekening gehouden met (5) **de veranderende geopolitieke situatie** en de mogelijke impact hiervan op de regionale speerpunten, maar bijvoorbeeld ook eventuele toekomstige ruimtevraag vanuit sectoren waar eerder geen rekening mee gehouden is, zoals de defensie-industrie.

Innovatieve bedrijvigheid is ook een belangrijke gemene deler onder beide stedelijke regio's. Immers: innovatie binnen bedrijven is noodzakelijk om ook richting de toekomst een goede markt- en concurrentiepositie te kunnen hebben. Tegelijkertijd is er geen bedrijfstak of sector aan te wijzen als dé innovatieve motor. Op het gebied van plantbased en circulair vindt veel innovatie plaats met betrekking tot het ontwikkelen van nog niet bestaande bedrijfs- of productieprocessen. Maar ook binnen het reguliere mkb vindt veel innovatie plaats. Op basis van het CBS blijkt dat ruim 40% van alle bedrijven als innovatief aan te merken is. Dit kan gaan over productinnovatie (een nieuw of verbeterd product of dienst aanbieden) of procesinnovatie (bestaande productie- of bedrijfsprocessen verbeteren).

De diverse West-Brabantse campus- en kennisclusters spelen een centrale rol binnen het innovatieklimaat. Denk bijvoorbeeld aan het TT&C-cluster in Breda of de Aerospace & Maintenance campus in Woensdrecht. Innovatie binnen deze clusters werkt uiteindelijk ook door op de 'reguliere' West-Brabantse bedrijventerreinen. Kortom: Innovatie loopt als een rode draad door het economisch profiel van West-Brabant.

Figuur 4: Huidige economische hotspots en regionale profilering

Overkoepelde West-Brabantse thema's
- Plantbased economie / voedingsmiddelenindustrie / agrifgood
- Circulaire en watergebonden economie
- Lokaal regulier mkb

EBWB/RWB/Rewin
Aanjager plantbased, circulaire economie, start/scale-up, innovatief MKB)

Stedelijke Regio West Brabant
- Groene chemie
- Luchtvaartmaintenance
- Energie
- Logistiek met regionale meerwaarde

Baronie
- Maak- en procesindustrie
- toegepaste, mensgerichte digitale technologieën

SRBT (Baronie + Hart van Brabant)
- Logistiek en groothandel met regionale meerwaarde

Midpoint Brabant
Aanjager toegepaste technologie, slim en duurzaam ondernemen

(1) Plantbased economie paraplubegrip voor breed scala aan West-Brabantse bedrijvigheid

Eén van de kenmerkende economische thema's binnen heel West-Brabant is de (door)ontwikkeling van de plantbased economie. De plantbased-paraplu in West-Brabant bestrijkt een breed scala aan diverse bedrijvigheid, die zowel in de stedelijke regio West-Brabant als in de Baronie in verschillende vormen sterk vertegenwoordigd is. De gemene deler binnen de plantbased economie is een economie die sterk leunt op het gebruik van hernieuwbare plantaardige grondstoffen als basis voor producten, energie en voeding. Binnen de plantbased economie moet waarde worden toegevoegd binnen West-Brabant. Het heeft raakvlakken met de (chemische) industrie, West-Brabantse campus- en kennisclusters, voedingsmiddelenindustrie en uiteraard ook de land- en tuinbouwsector.

Uitwerking economische paraplu plantbased economie

Ter beeldvorming geven we hieronder enkele voorbeelden van de brede plantbased-paraplu.

Groene chemie en procesindustrie. Chemische productieprocessen met hernieuwbare, plantaardige grondstoffen als basis voor chemische processen en producten. In de plaats van fossiele grondstoffen zoals aardolie, worden biomassa en andere plantaardige materialen ingezet om chemicaliën, materialen en energie te produceren. Denk bijvoorbeeld aan de productie van biologische plastics of biologische brandstoffen zoals bio-ethanol en biodiesel geproduceerd uit suikerriet, maïs of plantaardige oliën. Ook de procesindustrie kan onder de plantbased economie vallen. Denk bijvoorbeeld aan de verwerking van natuurlijke grondstoffen binnen de bouw- en kledingindustrie.

Regionaal voorbeeld: Perpetual Next start in 2025 met de bouw van een biomethanolfabriek in de haven Moerdijk met een capaciteit van 220.000 ton

Voedingsmiddelenindustrie. De voedingsmiddelenindustrie is onlosmakelijk verbonden met het West-Brabantse economische ecosysteem, en heeft daarmee ook directe koppeling met het omliggende agrarische gebied. Verspreid over West-Brabant zijn er talloze grotere productielocatie van voedingsmiddelen aanwezig. Denk bijvoorbeeld aan de verwerking van suikerbieten bij Cosun (Steenbergen), de productie van plantaardige snacks bij Hilton Foods Dalco (Oosterhout) of diverse land- en tuinbouwproducten bij HAK (Altena). Ook de diervoederproductie valt onder deze categorie.

Regionaal voorbeeld: Red River-van Eck is een verwerken en distributeur van zaden voor de voedingsmiddelenindustrie. In 2019 zijn ze vanuit Zevenbergen naar een kavel van 3 hectare op Vosdonk (Etten-Leur) verplaatst.

Land- en tuinbouwclusters. Vrijwel alle West-Brabantse gemeenten worden gekenmerkt door een aanzienlijk agrarisch areaal. De agrarische sector heeft uiteraard geen directe ruimteclaim op de bedrijventerreinen, maar wel een aanzienlijke indirecte koppeling als toeleverancier voor de voedingsmiddelenindustrie. Ook zijn er verspreid over West-Brabant diverse glastuinbouw-concentratiegebieden aanwezig. Om de agrarische producten te verwerken en op te slaan zijn diverse koel- en vrieshuizen aanwezig in West-Brabant. Maar ook bedrijven die (in)direct betrokken zijn bij activiteiten rondom agrarische activiteiten, denk bijvoorbeeld aan de productie van (glas)tuinbouwsystemen zoals Meteor Systems (Breda). Verder is met het Business Center Treeport (Zundert) een plek waar kennis en innovatie rondom het boomteeltcluster samenkomen.

Regionaal voorbeeld: Meteor Systems zit sinds 2016 op Hoogeind (Breda). Het bedrijf produceert en distribueert complete teeltsystemen voor de (glas)tuinbouw. Sinds 2019 is het bedrijf ook actief in het ontwikkelen en plaatsen van zonnepanelen boven agrarische percelen, zonder dat dit ten koste gaat van de opbrengst.

(2) Circulaire economie heeft raakvlak met nieuwe én bestaande West-Brabantse bedrijvigheid

Het tweede overkoepelende raakvlak van beide West-Brabantse regio's is de (door)ontwikkeling van de circulaire economie- en bedrijvigheid. De circulaire economie heeft zowel zijn doorwerking op bestaande bedrijven (de transitie van lineaire naar een circulaire productieprocessen) als de ontwikkeling van nieuwe circulaire bedrijfsactiviteiten. Ook het belang van waterontsloten bedrijventerreinen en bedrijventerreinen waar een ruime hindercirkel mogelijk is (voorheen bedrijventerreinen met een hogere milieucategorie) neemt verder toe binnen de circulaire economie.

De (ruimtelijke) impact van de circulaire transitie bij bestaande bedrijven zal met name zichtbaar zijn bij grotere industriële- en productiebedrijven die veel gebruiken maken van fossiele of lineaire grondstoffen. Om de transitie mogelijk te maken voor deze bedrijven, is vaak veel extra ruimte nodig naast de bestaande bedrijfsprocessen. Deze transitie is steeds vaker terug te zien bij bestaande grotere bedrijven, zo ook in West-Brabant. Ook valt dé circulaire ruimtevraag niet met een schaar te knippen vanuit de prognose, maar is de circulaire ruimtevraag verweven met de autonome ruimtevraag vanuit (met name) de grootschalige werkmilieus.

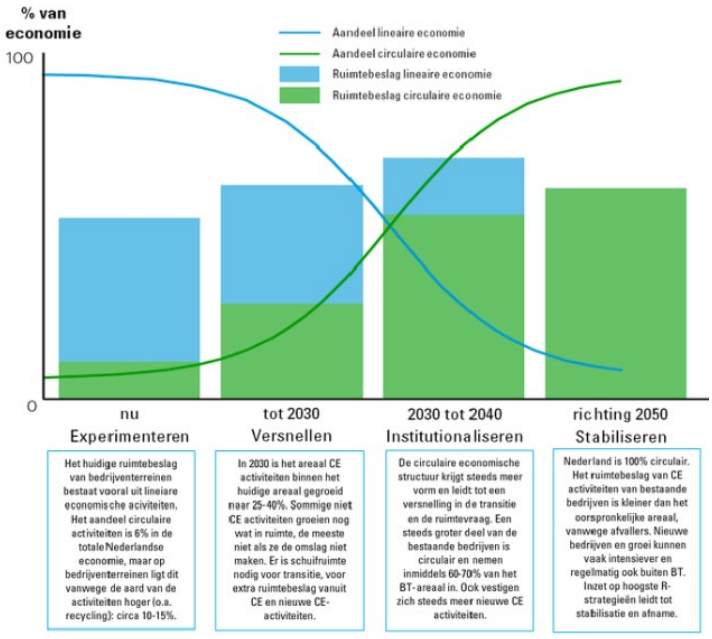

Circulaire ruimtevraag vanuit bestaand bedrijfsleven

Shell Moerdijk heeft in 2024 de grootste pyrolyseolie-upgrader ter wereld in bedrijf genomen in Moerdijk ter grootte van circa 2 hectare op de bestaande locatie. Pyrolyseolie is olie gewonnen uit het kraken van plastic afval. Het winnen van pyrolyseolie uit afval neemt veel ruimte in, maar dit vindt momenteel niet plaats in Moerdijk. Om de pyrolyseolie echter te kunnen gebruiken in het reguliere productieproces van Shell, met deze alsnog verder worden gezuiverd in de nieuwe pyrolyseolie-upgrader. Als gevolg van de nieuwe installatie hoeft Shell Moerdijk circa 3% minder (fossiele) nafta te gebruiken als grondstof.

Ruimtevraag vanuit circulaire economie neemt naar verwachting na 2030 een vlucht

De circulaire transitie bij bestaande bedrijven zal dus – zeker bij grotere bestaande productiebedrijven – een bepaalde extra ruimteclaim met zich meebrengen. De transitie zorgt echter ook voor een extra ruimtevraag vanuit bedrijven die nu nog niet of nauwelijks aanwezig zijn in Nederland. Een goed voorbeeld is bijvoorbeeld de nieuwe vorm van recycling zoals de extractie van pyrolyseolie uit afval, zoals in Delfzijl in 2026 operationeel moet zijn.

Havengebieden en watergebonden bedrijventerreinen centrale rol binnen transitieopgaven

West-Brabant heeft diverse binnenhavens en met de haven van Moerdijk een belangrijke zeehaven. De West-Brabantse havengebieden spelen een belangrijke rol in het overslaan van grondstoffen en producten. De havens zijn een spil binnen de (globale) logistieke ketens (met een centrale rol voor Bergen op Zoom en Oosterhout richting het achterland, via o.a. de West-Brabant Corridor). Ook heeft West-Brabant met de haven van Werkendam een haven van landsbelang wat betreft de bouw en onderhoud van de binnenvaartvloot.

Het belang van deze (binnen)havens is anno 2025 groot, maar neemt richting 2040 verder toe. Om de circulaire economie te kunnen faciliteren, neemt het belang van (en het beter benutten van) waterontsloten bedrijventerreinen en locaties waar veel (milieu)hinder is toegestaan (voorheen HMC-locaties) verder toe. Het transport van circulaire (bulk)afvalstromen zal met name via de binnenvaart plaatsvinden naar locaties waar hindergevende activiteiten zijn toegestaan. Maar ook voor de modal shift spelen de binnenhavens een cruciale rol. Immers: de binnenhavens hebben allen een goede verbinding met de havens van Rotterdam en Antwerpen, maar via de Merwede / Waal ook goede achterlandverbindingen met Duitsland. Met de toekomstige ontwikkeling van het kanaal Seine-Noord wordt ook verbinding van de regio met het Franse achterland (met name Parijs) sterk verbeterd.

Vanuit diverse invalhoeken en toekomstige ontwikkelingen neemt het belang van de waterontsloten bedrijventerreinen dus toe. Deze kavels spelen een centrale rol binnen de West-Brabantse economie in 2040. Het optimaal benutten van de waterontsloten bedrijfskavels is dan ook een belangrijke opgave.

Powerport kan een landelijke rol spelen rondom energie-intensieve- en circulaire bedrijvigheid, ontwikkeling heeft indirect impact op regionale programmering

Powerport Moerdijk kan in de toekomst een sleutelrol spelen in de (inter)nationale en regionale energie-opgaven. Diverse cruciale bovenregionale en landelijke energie-infraprojecten zoals aanlanding wind op zee (VAWOZ), nieuwe hoog- en middenspanningsstations, de waterstofbackbone, elektriciteitsproductie, de Delta Rhine Corridor en het nieuwe warmtenet vanaf de Port of Moerdijk richting de Amercentrale lopen praktisch direct onder het gebied door.

Tot op zekere hoogte staat de ontwikkeling van de Powerport los van de regionale programmering. De te programmeren (regionale) ruimtevraag in de West-Brabantse programmeringsafspraken omvat de autonome ruimtevraag, voor een groot deel afkomstig door de (door)groei van West-Brabantse bedrijven. De (bedrijfsmatige) ruimtevraag vanuit de Powerport is van een ander schaalniveau; deze ligt eerder op een landelijk niveau. In de onderliggende regionale programmingsopgave wordt dan ook niet geprogrammeerd voor de Powerport ruimtevraag. Indien vanuit de Powerport ook een bedrijfsmatig component zal voortvloeien, moet deze echter wel als bedrijventerrein worden geprogrammeerd. Deze ruimtevraag zal vanuit een aanvullende ruimtevraag worden geprogrammeerd, en dus zeer beperkt in de West-Brabantse autonome ruimtevraag gaan voorzien. In zoverre staat de West-Brabantse regionale programmeringsopgave dus los van de (eventuele) Powerport-programmeringsopgave.

De ruimtelijke impact en uiteindelijke invulling van de Powerport is vooralsnog niet bekend. Wanneer de Ontwerptafel Powerport meer duidelijk kan geven over de ruimteclaim, wordt hier wel rekening mee gehouden in de programmeringsafspraken. De Powerport zal slechts in beperkte mate voorzien in de autonome West-Brabantse ruimtevraag, maar met de ruimtelijke impact van de Powerport zal wel rekening worden gehouden bij de uiteindelijke West-Brabantse programmeringsopgave. Indien de Powerport-gemeenten een grote ruimtelijke claim vanuit de Powerport moeten faciliteren, moet hier wel rekening mee worden gehouden in de programmering voor de regionale bedrijventerreinen. Zo zorgen we ervoor dat deze gemeenten

geen ‘dubbele’ druk op de ruimte ervaren en borgen we dat de druk op de ruimte in het Powerportgebied niet onnodig extra zal worden belast.

(3) Voldoende ruimte voor het reguliere mkb binnen West-Brabant

Buiten de economie van ‘morgen’ (innovatieve, plantbased en circulaire bedrijvigheid) speelt het reguliere West-Brabantse mkb[3] een cruciale rol binnen de regio. denk aan reguliere bedrijventerreinactiviteiten als handel, bouw of productie of transportbedrijven. Maar bijvoorbeeld ook de sterk in West-Brabant aanwezige maak- en procesindustrie, energie- en duurzaamheidstechniek vallen (voornamelijk) binnen het mkb.

Het reguliere mkb is dan ook geen sector op zich, maar is vertegenwoordigd in alle (prognose) werkmilieus. Zowel in het reguliere segment, als in de grootschalige productie- distributie werkmilieu is het reguliere mkb aanwezig. De West-Brabantse reguliere bedrijvigheid is sterk lokaal geworteld. Over de gehele regio gezien is circa 20% van alle bedrijven een familiebedrijf, ten opzichte van het landelijk gemiddelde van circa 15%.

Voor alle West-Brabantse gemeenten en kernen is het regulier mkb van cruciaal belang. Het mkb is een onmisbare bron van werkgelegenheid en daarmee een hoeksteen voor de regionale brede welvaart. Circa 75% van de totale West-Brabantse werkgelegenheid op de bedrijventerreinen valt als mkb te classificeren, waarbij circa 45% van de totale werkgelegenheid aanwezig is bij kleinbedrijven. Maar ook voor de leefbaarheid in alle West-Brabantse woonkernen is het mkb onmisbaar. Denk bijvoorbeeld aan een cv-monteur, installatiebedrijf, aannemers of een autogarage. Kortom: juist ook voor het reguliere West-Brabantse mkb moet richting 2040 voldoende ruimte worden geboden in alle gemeenten. Zonder deze (groei)ruimte loopt de West-Brabantse motor van de brede welvaart vast.

(4) Logistiek met regionale meerwaarde als ‘enabler’ van de transitieagenda

De logistieke sector speelt een centrale rol binnen beide regio’s. Niet alleen is de logistieke sector een belangrijke werkgever en creëert de sector een grote bijdrage aan het bruto regionaal product, nog belangrijker is de rol die de logistieke sector speelt in de verschillende (transitie)agenda’s waar West-Brabant voor staat. De transitie naar een circulaire economie vraagt om ruimte voor slimme logistiek. Ontmantelingsfaciliteiten, recyclinginstallaties, verzamellocaties hebben allemaal een logistieke component nodig om te kunnen functioneren. Maar ook voor het reguliere mkb speelt de logistieke sector een belangrijke rol: (productie)bedrijven besteden steeds vaker hun warehousing uit aan een logistiek dienstverlener, waardoor ze in hun eigen pand / kavel nauwelijks ruimte te hoeven reserveren voor opslag en distributie.

Om logistiek slim en duurzaam te organiseren worden de ligging en bereikbaarheid van bedrijventerreinen nog belangrijker dan nu. De vraag naar locaties met een centrale positie in de circulaire waardeketen en dichtbij de stad is groot. Bereikbaarheid over de weg blijft een essentieel locatiecriterium, maar het belang van multi- en synchromodale oplossingen neemt verder toe: barge, rail en buis. Met name vervoer over water naar een centraal verzamel- en/of verwerkingspunt is vaak een reëel alternatief, bijvoorbeeld voor kunststoffen (recycling van plastics, waste-to-plastic-productie) of agrifood (onder andere biovergisting en–raffinage).

[3] Afgebakend als bedrijven tot en met 249 werknemers. Hierin valt onderscheid te maken in middelgrote bedrijven (tot 250 werknemers), kleinbedrijven (tot 50 werknemers) en microbedrijven (tot 10 werknemers).

Logistiek met regionale meerwaarde onmisbare ‘enabler’

De logistieke sector speelt een belangrijke rol in het faciliteren van de (economische) transities binnen West-Brabant, maar speelt ook een belangrijke rol voor het mkb. Logistiek als belangrijke economische aanjager, met daarbij een belangrijke kanttekening. De logistiek moet logistiek met toegevoegde waarde voor de regio zijn.

Deze regionale meerwaarde is een breed begrip. Het kan (grootschalige) logistiek zijn die dienstverlenend is aan de regionale plantbased- of circulaire economie, logistieke bedrijvigheid die al van oudsher aanwezig is binnen West-Brabant of juist dienstverlenend is aan onze inwoners of de algemene West-Brabantse economie. We zien daarom de logistieke keten als belangrijk ‘smeermiddel’ van de regionale economie en economische speerpunten. De belangrijke kanttekening hierbij is dus wel dat dit zeker niet voor alle vormen van logistiek geldt. We maken daarom onderscheid tussen footloose logistiek (weinig of beperkte toegevoegde waarde) en regionaal gebonden logistiek. Ruimte voor grootschalige bieden we alleen in gebieden in lijn met het **instructieregel in de omgevingsverordening**.

Om te kunnen bepalen wat logistiek met regionale meerwaarde is, werken we aan het opstellen van een regionaal kwalitatief afwegingskader grootschalige logistiek.

Footloose logistiek	Logistiek met regionale meerwaarde
Logistiek bedrijf: • dat geen of beperkt onderdeel uitmaakt van een bedrijfsketen (leveranciers / afnemers) van andere bedrijven uit de regio.	**Logistiek bedrijf:** • dat aantoonbaar onderdeel uitmaakt van een bedrijfsketen (leveranciers / afnemers) van andere bedrijven uit de regio(gemeente). Zoals de plantbased-keten of procesindustrie. • met (historische) verbintenis met de regio

(5) Rekening houden met de veranderende geopolitieke situatie

De geopolitieke situatie in 2025 wordt gekenmerkt door verslechterde handelsrelaties, zoals tussen de EU en de VS, en aanhoudende spanningen in Oost-Europa en Azië. De veranderende geopolitieke situatie kan ook aanzienlijke impact hebben op de economische positie van Nederland, en daarmee ook West-Brabant.

Denk bijvoorbeeld aan het reshoren (en behouden) van strategisch belangrijke industrieën, de noodzaak tot het (sneller) sluiten van circulaire ketens om minder afhankelijk te zijn van buitenlandse grondstofleveranciers, meer ruimte voor de opslag van (duurzame) energie of toenemende ruimtevraag vanuit de defensie-industrie. Toenemende spanningen en onzekerheid in internationale handelsroutes kunnen ook leiden tot een grotere vraag naar strategisch gelegen logistieke hubs, zoals West-Brabant. De regio ligt natuurlijk gunstig tussen de havens van Rotterdam en Antwerpen, wat het aantrekkelijk maakt voor bedrijven die hun supply chains willen verkorten of herstructureren.

De daadwerkelijke (ruimtelijke) impact van de veranderende geopolitieke situatie is vooralsnog onduidelijk. We houden hier wel nadrukkelijk rekening mee in West-Brabant en spelen hier waar noodzakelijk op in. Dit doen we onder andere door dit economisch toekomstbeeld en daarmee samenhangende programmeringsafspraken niet als statisch te zien. Indien er aanleiding toe is vanuit de markt, kan deze worden aangevuld en verder aangescherpt.